

Huvudman

Nora kommun
Nora.kommun@nora.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Karlsängskolan i Nora kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Nora kommun att senast **den 7 februari 2023** vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande särskilt stöd och grundläggande förutsättningar för verksamheten. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Nora kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Nora kommun ska vidta följande åtgärder

Särskilt stöd – anmälan till rektorn, utredningar och beslut om åtgärdsprogram

1. Se till att vid minst ett tillfälle innan den 1 december 2022 informera samtliga lärare och övrig skolpersonal om skollagens bestämmelser om extra anpassningar och särskilt stöd, skyldigheten att anmäla till skolenhetens rektor att en elev kan vara i behov av särskilt stöd samt rektors ansvar att utreda samtliga inkomna anmälningar. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges till Skolinspektionen i samband med

huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § andra stycket samt 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen).

2. För varje anmälan om behov av särskilt stöd för en elev som inkommer till rektorn – eller som har inkommit men där utredning ännu inte har påbörjats – ska rektorn starta en utredning. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden 14 november 2022 – 1 februari 2023 och vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 § skollagen).
3. För varje sådan utredning om särskilt stöd som omnämns ovan som färdigställt innan den 1 februari 2023 ska rektorn fatta beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller besluta om att inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn ska dokumentera hur många beslut som fattats innan den 1 februari 2023, datum för beslut och denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 9 § skollagen).

Särskilt stöd – beslut särskild undervisningsgrupp och beslut anpassad studiegång

4. Se till att beslut om särskild undervisningsgrupp är utformat i enlighet med författningarnas krav. Huvudmannen ska i redovisningen inkomma med två avidentifierade beslut om särskild undervisningsgrupp som är fattade under hösten 2022. Vidare ska huvudmannen inkomma med en sammanställning över hur många beslut som rektorn fattat om särskild undervisningsgrupp under perioden 14 november 2022 till 1 februari 2023. Av sammanställningen ska det även framgå om utredning och beslut om åtgärdsprogram föregått beslut om särskild undervisningsgrupp (3 kap. 11 § skollagen och 28 kap. 16 § skollagen).
5. Se till att beslut om anpassad studiegång är utformat i enlighet med författningarnas krav. Huvudmannen ska i redovisningen inkomma med två avidentifierade beslut om anpassad studiegång som är fattade under hösten 2022 samt en sammanställning över hur många beslut som rektorn har fattat gällande anpassad studiegång under perioden 14 november 2022 till och med den 1 februari 2023. Av sammanställningen ska det även framgå om utredning och beslut om åtgärdsprogram föregått beslut om anpassad studiegång (3 kap. 12 § skollagen och 28 kap. 16 § skollagen).

Särskilt stöd – Studiehandledning på modersmål

6. Se till att kartlägga vilka elever som har ett annat modersmål än svenska och vilka av dessa som är i behov av studiehandledning på modersmålet samt att eleverna i behov av studiehandledning på modersmålet får sådant stöd. Huvudmannen ska i samband med redovisning inkomma med en

sammanställning över behovet av studiehandledning på modersmål vid skolenheten. Sammanställningen ska visa vilka språk där det finns behov, hur många elever som har behovet i dessa språk samt hur behovet tillgodoses (5 kap. 4 § skolförordningen).

Grundläggande förutsättningar för verksamheten – tillgång till elevhälsa

7. Se till att säkerställa tillgång till personal med särskilt ansvar för specialpedagogiska insatser som kan medverka i det förebyggande och hälsofrämjande elevhälsoarbetet samt arbetet med elevernas utveckling mot målen vid skolenheten. Huvudmannen ska i samband med redovisningen inkomma med dokumentation som verifierar att det finns tillgång till personal med sådant ansvar vid skolenheten (2 kap. 25 § skollagen).

Anmärkning

Skolinspektionen bedömer att verksamheten vid Karlsängskolan inte uppfyller författningskraven avseende utredning och beslut om åtgärder vid upprepad och längre frånvaro (7 kap. 17 och 19 a §§ skollagen). Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen Nora kommun en anmärkning. Nora kommun ska senast den **7 februari 2023** inkomma med en skriftlig redovisning av de åtgärder som vidtagits.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser extra anpassningar och huvudmannens ansvar för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen samt att vidta åtgärder.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden och utifrån officiell statistik våren 2022 inlett en tillsyn av Karlsängskolan i Nora kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Karlsängskolan följer gällande bestämmelser om extra anpassningar och särskilt stöd, grundläggande förutsättningar för skolenheten och huvudmannens styrning och utveckling av utbildningen.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med lärare, personal i elevhälsan och rektorn mellan den 11 och 12 oktober 2022. Representanter för huvudmannen har också intervjuats. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. betygskataloger från våren 2022, samtliga beslutade åtgärdsprogram, samtliga genomförda utredningar för elever som kan vara i behov av särskilt stöd, samtliga beslut om särskild undervisningsgrupp och beslut om anpassad studiegång. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Särskilt stöd – anmälan till rektorn, utredningar och beslut om åtgärdsprogram

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Anmälan till rektorn

Av Skolinspektionens genomgång av betygs kataloger från våren 2022 för de elever som då avslutade årskurs 7 och årskurs 8 framgår att en omfattande andel av dessa elever har fått betyget F eller streck i de ämnen de undervisats i. Av intervjuer med rektorn, elevhälsa och lärare framgår att behov av stöd inte alltid anmäls till rektorn eller elevhälsan. Vid terminkonferenser som genomförs med varje klass meddelar lärarna muntligt om det finns indikationer att elev inte kommer att nå de betygs kriterier och kriterier för bedömning som minst ska uppfyllas i samtliga ämnen. Lärarna beskriver att rektorn får denna information genom skolans digitala system (Schoolsoft) och muntligt vid mötet. Någon särskild anmälan till rektorn kring elevers eventuella behov av särskilt stöd gör inte lärarna. Elevhälsan beskriver att det under hösten 2022 gått flera veckor utan att det kommit in någon anmälan till rektorn kring elevers stödbehov. Vidare beskriver representanter i elevhälsan att det förekommer att lärare glömmar att betygsvarna elever och att det inte heller görs anmälningar till elevhälsan kring elever som kan vara behov av särskilt stöd till elevhälsan. Enligt rektorn ska lärare anmäla till elevhälsan om det finns oro att en elev inte kommer att nå de betygs kriterier som minst ska uppfyllas enligt skolans rutin kring extra anpassningar och särskilt stöd. Innan en sådan anmälan görs ska läraren göra en kartläggning som består av två delar – läraren berättar och elev berättar. Rektorn uppger i intervju att det finns flera elever med F i betyg som inte anmälts till elevhälsan och att anmälan efter klasskonferenser inte alltid görs. Anmälan sker inte heller vid muntliga och skriftliga betygsvarningar. Skolinspektionen kan även konstatera att det är otydligt i skolans skriftliga rutin att en anmälan ska göras till rektorn och även när en sådan anmälan ska göras.

Utredning av elevers stödbehov

Skolinspektionens genomgång av betygskataloger från våren 2022 för de elever som då avslutade årskurs 7 och årskurs 8 visar att 53 elever fått F i betyg eller streck. Som beskrivits ovan har inte alla dessa elever anmälts till rektorn för utredning av eventuellt behov av särskilt stöd. Skolinspektionen har vid besöket tagit del av samtliga utredningar som är genomförda för elever som kan vara i behov av särskilt stöd. Vid tillsynsbesöket fanns fem genomförda utredningar. En orsak till att utredningar för elever som kan vara i behov av särskilt stöd inte har genomförts är att skolan har saknat en specialpedagog under en längre tid, uppger rektorn. Vidare beskriver rektorn att enligt skolans rutin ska utredning genomföras av specialpedagog. Representanter för elevhälsan och rektorn beskriver att de ärenden som idag ligger på elevhälsans bord inte hinns med beroende på att skolan saknar personal med specialpedagogisk kompetens för detta uppdrag. Vidare framgår av intervjuer med elevhälsan att elever i årskurs 7, som saknat betyg i ämnen i årskurs 6, inte har utretts vilket får konsekvensen att dessa elever inte ges det särskilda stöd som en utredning skulle kunnat visa att de är i behov av. Lärarna beskriver att de inte får återkoppling på ärenden som lämnas in till elevhälsan och att de inte vet om utredningar har genomförts och/eller om beslut kring särskilt stöd har fattats för elever i behov av stöd.

Skolinspektionen har vid besöket tagit del av 13 beslut om placering i särskild undervisningsgrupp och 19 beslut om anpassad studiegång. För de elever som har beslut om placering i särskild undervisningsgrupp saknas utredningar utifrån elevens behov av stöd för 12 elever. För de elever som har beslut om anpassad studiegång saknas utredningar utifrån elevens behov av stöd för 18 elever.

Beslut om åtgärdsprogram

Enligt vad som framkom vid Skolinspektionens dokumentstudier fanns 5 åtgärdsprogram beslutade för elever i behov av särskilt stöd. Rektorn uppger att det är dessa åtgärdsprogram som idag finns beslutade på skolan. Vid besöket tog även Skolinspektionen del av utredningar och annan dokumentation för de elever som idag har beslutade åtgärdsprogram. Avseende de beslutade åtgärdsprogrammen saknas utredningar för två elever. Åtgärder som beskrivs i åtgärdsprogrammen är bland annat

- att eleven ska ha anpassad studiegång
- att eleven ska placeras i särskild undervisningsgrupp
- att eleven ska arbeta i studion
- att eleven ska arbeta med en resurs utanför klassrummet
- att eleven är i behov av enskild undervisning
- att elev ska ha kortare studiedagar

Inte i något åtgärdsprogram beskrivs åtgärder utifrån elevens behov av insatser i enskilda ämnen. I flertalet av de granskade åtgärdsprogrammen saknas information om vem som är ansvarig för uppföljningen och utvärderingen av åtgärdsprogrammen och det framgår inte heller hur åtgärdsprogrammen ska följas upp.

Vidare framgår av dokumentstudier att det saknas beslut om åtgärdsprogram för de elever som idag har beslut om särskild undervisningsgrupp. För de elever som idag har beslut om placering i särskild undervisningsgrupp saknas beslut om åtgärdsprogram för nio elever.

Under intervjuer uppger rektorn och elevhälsan att det finns 24 elever i behov av särskilt stöd där utredning inte har genomförts för alla elever och beslut om åtgärdsprogram inte har fattats. Elevhälsan beskriver att några beslut om åtgärdsprogram har fattats i början av hösten för elever som är placerade i särskild undervisningsgrupp. Vidare uppger elevhälsan att det finns elever som idag ges särskilt stöd i någon form bland annat genom beslut om placering i särskild undervisningsgrupp och beslut om anpassad studiegång som inte har beslutade åtgärdsprogram. Lärarna säger i intervju att de inte vet vilka elever som idag har beslutade åtgärdsprogram och de har inte heller fått ta del av de beslut som fattats.

Rättslig reglering

Av 2 kap. 24 § andra stycket skollagen ska huvudmannen se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt. Detta gäller elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet.

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han

eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Av 3 kap. 9 § skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoseas framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Av 3 kap. 10 § skollagen framgår att för en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas.

Av Lgr 22, 2.2 Kunskaper och 2.8 Rektorns ansvar läroplanen, framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Det framgår även att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver och att resursfördelningen och stödåtgärderna anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärare gör.

Av förarbeten, prop. 2009/10:165 s. 287-291, till skollagen framgår att det är viktigt att skolan inte väntar för länge med att utreda en elevs eventuella behov av särskilt stöd. Utredningen ska göras i samråd med den berörda eleven och med beaktande av bestämmelsen om särskild hänsyn till barnets bästa. Om denna utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd för att kunna nå målen ska sådant stöd ges. Det är elevens behov av stöd som ska vara vägledande för besluten. För rektorn är därför varje beslut om en stödåtgärd något som måste föregås av noggranna pedagogiska överväganden, samtidigt som det också finns ekonomiska realiteter att beakta. Av den anledningen föreslår regeringen relativt detaljerade bestämmelser för den process som ska leda fram till beslut om särskilda stödåtgärder eller till ett beslut om att stöd inte ska sättas in. Processen kan beskrivas i fem steg: att uppmärksamma, utreda, dokumentera, åtgärda samt följa upp och utvärdera. I vissa fall kan en utredning göras snabbt och enkelt, medan det i andra fall kan behövas en mer omfattande utredning. Någon tidsgräns för hur lång tid utredningen får ta kan därför inte anges. Huvudprincipen måste dock vara att det ska ske skyndsamt, så att eleven får det stöd hon eller han behöver så fort som möjligt.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns omfattande brister i skolenhetens arbete med särskilt stöd. Utredningen visar att elevers stödbehov inte utreds trots att extra anpassningar vidtagits och att lärare anmält att det finns oro att en elev inte kommer att nå de betygsriterier eller kriterier för bedömning som minst ska uppnås till rektor och elevhälsan. Vidare framgår att det inte alltid sker en anmälan till rektorn när det finns en oro att en elev inte kommer att uppfylla betygsriterierna eller kriterier för bedömning av kunskaper. Ett flertal elever som har F eller streck i betyg har inte anmälts till rektorn och för dessa elever har ingen utredning genomförts. Detta innebär att rektorn inte har kunnat fatta beslut om åtgärdsprogram för elever som kan vara i behov av särskilt stöd vid skolenheten.

Om anmälan till rektorn inte sker om det finns oro om en elev inte kommer att nå de betygsriterier som minst ska uppnås och att en elevs som kan vara i behov av särskilt stöd inte utreds riskerar eleven att bli utan det särskilda stödet som eleven har behov av och rätt till enligt skollagen. Sammantaget bedömer Skolinspektionen att dessa brister innebär en stor risk för att eleverna inte ges rätt förutsättningar för att nå de betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Skolinspektionen ser särskilt allvarligt på ovanstående brister eftersom detta har pågått under en längre tid, att tiden som eleverna befinner sig på högstadiet är begränsad och att elever som är i behov av stöd inte ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Särskilt stöd – Beslut särskild undervisningsgrupp och beslut anpassad studiegång

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp

Skolinspektionen har vid besöket tagit del av samtliga 13 beslut gällande elever med placering i särskild undervisningsgrupp. Av besluten framgår det inte i vilken omfattning och i vilka ämnen eleven ska få sin undervisning i den särskilda undervisningsgruppen. Besluten gäller från och med höstterminen 2020/2021/2022 och är inte tidsbegränsade. På besluten anges att de kan överklagas till Allmänna förvaltningsdomstolen i Karlstad. Flera av eleverna som har beslut om placering i särskild undervisningsgrupp har även beslut om anpassad studiegång.

Elevhälsan beskriver att det för närvarande finns 24 elever som i någon form får undervisning i "lugna gruppen" som skolan kallar den särskilda undervisningsgruppen. Fem av dessa elever har all sin undervisning i denna grupp. Övriga elever har även undervisning i ordinarie klass i vissa ämnen. Rektor uppger i intervju att innan beslut om placering fattas i särskild undervisningsgrupp sker samråd med eleven och elevens vårdnadshavare.

Av de 13 elever som har beslut om placering i särskild undervisningsgrupp finns beslutade åtgärdsprogram för fyra elever. Inför dessa beslut om åtgärdsprogram saknas utredningar kring särskilt stöd för tre elever.

Beslut om anpassad studiegång

Skolinspektionen har vid besöket tagit del av samtliga 19 beslut gällande anpassad studiegång. Av besluten framgår att det främst är ämnena fysik och kemi som har anpassats bort för eleverna. För några elever innebär beslutet att exempelvis ämnen som slöjd, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, biologi, samhällskunskap och teknik har anpassats bort. I besluten framgår det inte någon motivering till varför vissa specifika ämnen har anpassats bort och i vissa beslut framgår det inte vilka ämnen eleven läser istället för de ämnen som anpassats bort. Samtliga beslut är tidsbegränsade till höstterminen 2022. På besluten anges att de kan överklagas till Allmänna förvaltningsdomstolen i Karlstad. Flera av eleverna som har beslut om anpassad studiegång har även beslut om placering i särskild undervisningsgrupp.

Av de 19 elever som har beslut om anpassad studiegång har fyra elever åtgärdsprogram. För dessa fyra elever som har beslut om åtgärdsprogram saknas utredningar för tre elever inför detta beslut.

Rektorn beskriver i intervju att de oftast anpassar bort ämnena fysik och kemi för elever som är i behov av särskilt stöd. Enligt rektorn är det de ämnen där eleverna har svårast att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning som minst ska uppfyllas. Vidare beskriver rektorn att flera av eleverna som har anpassad studiegång får mer undervisningstid i ämnena engelska, matematik och svenska. Inför beslut om anpassad studiegång sker samråd med eleven och elevens vårdnadshavare.

Rättslig reglering

Beslut särskild undervisningsgrupp

Enligt skollagen 3 kap. 11 § får ett beslut enligt 9 § om det finns särskilda skäl gör en elev i grundskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven tillhör.

Av skollagen 28 kap. 16 § framgår att beslut av en rektor får överklaga hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om särskild undervisningsgrupp enligt 3 kap. 11 §.

Av förarbetena framgår att särskilt stöd ska i första hand ges i den gemenskap eller gruppering där eleven vanligtvis ingår. Stödet kan om det finns särskilda skäl ges i en annan miljö om det finns bättre förutsättningar för eleven att kunna tillgodogöra sig det. Vidare framgår att särskild undervisningsgrupp kan betyda undervisning i annan gruppering inom skolenheten eller undervisning i andra lokaler med annan personal. Åtgärden att placera en elev i en särskild undervisningsgrupp ska vara ett särskilt beslut som fattas av rektorn i samband med ett beslut om åtgärdsprogram. Innan beslut om särskilt stöd genom särskild undervisningsgrupp fattas ska samråd ske med eleven och elevens vårdnadshavare. Dokumentation och uppföljning ska ske på samma sätt som när det gäller andra stödåtgärder. Placeringen i särskild undervisningsgrupp ska regelbundet omprövas. Skolan måste också upplysa om möjligheten att överklaga till Skolväsendets

överklagandenämnd samt noggrant dokumentera vilka beslut som fattas i samband med placeringen. Uppföljning och utvärdering av de insatta åtgärderna ska ske med viss regelbundenhet och i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare(prop. 2009/10:165 s. 292 f).

Beslut anpassad studiegång

Av skollagen 3 kap. 12§ framgår att om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen. I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Av skollagen 28 kap. 16 § framgår att beslut av en rektor får överklaga hos Skolväsendets överklagande nämnd i fråga om anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 §.

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat att beslut om anpassad studiegång ska föregås av noggranna överväganden, eftersom det kan innebära att eleven lämnar grundskolan utan en fullständig utbildning. Elev och vårdnadshavare måste därför få information om vad ett beslut om anpassad studiegång kan innebära för elevens möjligheter att studera vidare och deras synpunkter ska inhämtas och beaktas i bedömningen (prop. 2009/10:165 s. 293 f).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att de beslut som Skolinspektionen tagit del av gällande särskild undervisningsgrupp inte är utformade i enlighet med författningars krav. Av besluten framgår det inte att beslutet kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd, att beslutet föregås av ett beslutat om åtgärdsprogram och om samråd har skett med elev och elevens vårdnadshavare. Besluten är inte heller tidsbegränsade så att det kan följas upp, utvärderas och omprövas.

Vidare bedömer Skolinspektionen att de beslut som är fattade gällande anpassad studiegång är felaktigt utformade. Av beslutet framgår det inte en motivering till varför vissa ämnen anpassas bort och vilka åtgärder som skolan har beslutat ska genomföras istället. Det framgår inte heller i vilken omfattning i tid som den anpassade studiegången innebär.

Särskilt stöd – Studiehandledning på modersmål

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av utredningen framgår att det finns elever vid skolenheten som inte får studiehandledning på ungerska, ukrainska och vietnamesiska trots att det finns elever som har detta behov.

Rektorn säger att skolenheten saknar studiehandledare i språken ungerska, ukrainska och vietnamesiska. Tidigare har skolan nyttjat möjlighet att bedriva studiehandledning på modersmål på distans men i nuläget köps inte denna tjänst in.

Rättslig reglering

Av skolförordningen 5 kap. 4 § framgår att en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl. Vidare framgår av förordningen (2020:779) om ändring av i skolförordningen (2011:185) att studiehandledning på modersmålet får ges i interaktiv form med informations- och kommunikationsteknik där eleven och studiehandledaren är åtskilda i rum men inte i tid, om det inte finns någon lämplig person inom skolenheten som kan ge studiehandledning och att huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats att anställa en sådan

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med studiehandledning på modersmålet. Tillsynen visar att det finns elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet i språken vietnamesiska, ungerska och ukrainska som inte får detta särskilda stöd tillgodosett. Studiehandledning på modersmålet är en rättighet för en elev som behöver det. För den enskilde eleven kan studiehandledning på modersmålet göra det möjligt för eleven att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning som minst ska uppnås i ett eller flera ämnen även om eleven inte klarar att följa undervisningen på svenska. Att alla elever i behov av studiehandledning på modersmålet inte erbjuds studiehandledning innebär därmed att alla elever inte ges samma möjligheter att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppnås.

Grundläggande förutsättningar för verksamheten – tillgång till elevhälsa

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I inkommen förteckning över vilka professioner som finns i Karlsängskolans elevhälsa framgår att tjänsten som specialpedagog är vakant. Detta bekräftas även i samtliga intervjuer som har genomförts vid besöket. Av intervjuerna framgår också att skolan inte har haft tillgång till någon personal med specialpedagogisk kompetens sedan höstterminen 2021. Skolchefen beskriver i intervju att Nora kommun i olika omgångar annonserat efter en specialpedagog men inte fått några behöriga sökande till denna tjänst. Vidare beskriver skolchefen att de för närvarande har en sådan annons ute där kommunen söker två

specialpedagoger. Den ena specialpedagogstjänsten ska enligt annonsen vara riktad mot årskurs 7-9.

Rättslig reglering

Enligt 2 kap. 25 § skollagen ska det finnas elevhälsa för eleverna i förskoleklassen och grundskolan. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat att arbetet med elevhälsa i stor utsträckning bör vara förebyggande och ha en hälsofrämjande inriktning. Arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper samt att det finns kompetens att tillgå för detta arbete. (prop. 2009/10:165 s. 276).

Vidare framgår av förarbetena att elevhälsans mål är att skapa en så positiv lärandesituation som möjligt för eleven. Personal med specialpedagogisk kompetens kan utifrån de uppgifter som finns om elevens hälsa, sociala situation etc. bedöma och planera hur elevens problem bäst ska mötas i undervisningen. Syftet med en samlad elevhälsa är bl.a. att den ska resultera i beslut om specialpedagogiska åtgärder för eleven. Tillgång till specialpedagogisk kompetens behöver dock inte enbart syfta på personer med specialpedagogutbildning. Det kan också innefatta t.ex. speciallärare eller en skolledare med särskilt ansvar för specialpedagogiska insatser på skolan. (prop. 2009/10:165 s. 278)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att tillgången till elevhälsa inte uppfyller författningarnas krav. Skolinspektionens utredning visar att skolenheten inte har tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses och detta har pågått under en längre period. Denna avsaknad av personal har medfört att elevers behov av särskilt stöd inte har utretts/utreds och att beslut om åtgärdsprogram inte har fattats för elever som är i behov av särskilt stöd. Vidare har även det främjande och förebyggande arbetet som elevhälsan ska bedriva blivit lidande eftersom tillgången till personal med specialpedagogisk kompetens inte varit delaktig i detta uppdrag. Skolinspektionen bedömer detta som en brist som behöver åtgärdas omedelbart.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Nora kommuns verksamhet vid Karlsängskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller särskilt stöd samt tillgång till elevhälsa. Det finns därför skäl att förelägga Nora kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Grundläggande förutsättningar för verksamheten – Utredning och beslut om åtgärder vid upprepade och längre frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Inför besöket har Skolinspektionen tagit del av Nora kommuns rutiner för ökad skolnärvaro. Rutinen består av fem olika steg där läraren i de första två stegen är den som ansvarar för att följa upp och att samtala med eleven och elevens vårdnadshavare kring elevens frånvaro. Läraren har även ansvar för att dokumentera vad som framkommit i samtalen. Steg tre innebär att läraren ska kontakta elevhälsan vid femte tillfället som eleven har ogiltig frånvaro inom sex veckor eller omfattande frånvaro. Elevhälsan ska då genomföra en fördjupad kartläggning samt ta fram en handlingsplan som ska beskriva vilka åtgärder som ska genomföras för att eleven ska komma tillbaka till skolan. Först efter åtta veckor och på steg fem ska en skolpliktsanmälan göras till huvudmannen.

Av intervjuer med skolchefen framgår att en ny närvaroplan har implementerats vid samtliga skolenheter vid höstterminstarten 2022. Rektorer har ett särskilt ansvar för att ta upp närvarofrågor på varje elevhälsomöte och att "flagga" för elever som riskerar få en problematisk frånvaro samt följa upp dessa elever. Vidare beskriver skolchefen att om en elev har en omfattande frånvaro går det att hoppa över vissa steg i rutinen för att skyndsamt kunna utreda en elevs frånvaro. Skolchefen avser följa upp hur den nya rutinen kring ökad skolnärvaro fungerar ute i de olika verksamheterna inom kort.

Lärarna beskriver att de under höstterminen har läst in sig på den nya rutinen och att några lärare idag befinner sig på steg 2. Ingen lärare har lämnat över ett ärende till elevhälsan. Lärare säger att det finns elever i ämnet idrott och hälsa som inte finns närvarande på lektioner och att det för dessa elever inte genomförts några utredningar kring frånvaron. Rektorn uppger att problemen som finns i ämnet idrott och hälsa kring närvaron är kända och har diskuterats i lärargruppen. Skolchefen uppger att om det är hög frånvaro i vissa ämnen måste en utredning genomföras och frågor ställas för att klarhet vad denna frånvaro kan bero på. Vidare säger skolchefen att ansvaret för att följa upp och analysera frånvaro vilar på rektorn. Nora kommun har infört ett digitalt system för att rapportera frånvaro.

Rättslig reglering

Av 17 kap. 17 § första och fjärde stycket skollagen framgår att en elev i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Om en elev i förskoleklassen, grundskolan,

grundskolan, specialskolan eller sameskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

Av 7 kap. 19 a § skollagen framgår att om en elev har upprepad eller längre frånvaro från den verksamhet som avses i 17 § ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte obehövt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte startar en utredning vid upprepad frånvaro i vissa ämnen eller för enskilda elever, detta trots att en ny rutin har införts kring hur skolan ska hantera ogiltig och långvarig frånvaro. Det tar även lång tid innan ärenden som avser frånvaro hamnar på elevhälsans bord för utredning. Utredningar kring en elevs frånvaro ska ske i samråd med eleven, elevens vårdnadshavare och elevhälsan. Vidare ska det, om det finns särskilda skäl, även startas upp en utredning kring elevens eventuella stödbehov. Utifrån vad som kommer fram i utredningarna ska åtgärder beslutas och genomföras för att komma till rätta med elevens frånvaro.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Nora kommuns verksamhet vid Karlsängskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att anmäla elevs frånvaro, utreda omständigheterna kring upprepad eller längre frånvaro samt vidta åtgärder. Utredningen visar att Nora kommun har infört en ny rutin kring skolnärvaro hösten 2022. Denna rutin är inte fullt ut implementerad bland all personal och ett särskilt ansvar vilar på rektorn att se till att den nya rutinen fungerar fullt ut. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela Nora kommun en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Extra anpassningar

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av utredningen framgår att lärarna vid Karlsängskolan ger stöd i form av extra anpassningar i samtliga ämnen. Detta sker framförallt inom ramen för den

ordinarie undervisningen i form av bland annat att lärarna ger elever anpassade texter med utgångspunkt från elevens förutsättningar, att elever får lyssna på texter, att elever får göra muntliga prov och att lärarens instruktioner samt uppgifter anpassas utifrån elevens behov. Lärarna ger även elever möjlighet att använda digitala hjälpmedel. De extra anpassningarna följs upp på arbetslagsträffar och dokumenteras i en pärm för varje klass. Vidare framgår av intervjuer att dokumentationen av olika elevers extra anpassningar kommer att digitaliseras under höstlovet 2022.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisad utredning framkommer inte annat än att huvudmannen fullgör sina skyldigheter enligt 3 kap. 5 § skollagen. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Styrning och utveckling av utbildningen – Huvudmannen tar emot och utreder klagomål samt vidtar åtgärder

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med representanter för huvudmannen och rektorn samt av inkommen dokumentation framgår att huvudmannen tar emot klagomål, bekräftar dessa, skyndsamt gör en utredning som behövs för att hantera klagomålet samt återkopplar till den som framfört klagomålet. Vidare har huvudmannen skriftliga rutiner för klagomålshanteringen och verkar för att rutinerna är kända bland elever, vårdnadshavare och personal bland annat att kommunens rutiner för klagomål tas upp på föräldramöten. Rutin och blanketter för klagomål finns även på kommunens hemsida.

Rättslig reglering

Av skollagen 4 kap. 8 § framgår att huvudmannen ska ta emot och utreda klagomål mot utbildningen. När huvudmannen har tagit emot ett klagomål ska huvudmannen bekräfta detta, skyndsamt göra en utredning som behövs för att kunna hantera klagomålet och återkoppla till den som framfört klagomålet.

Huvudmannen ska ha skriftliga rutiner för klagomålshanteringen och aktivt verka för att rutinerna är kända bland elever, vårdnadshavare och personal.

Av skollagen 4 kap 7 § framgår att om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisad utredning framkommer inte annat än att huvudmannen fullgör sina skyldigheter enligt 4 kap. 8 § skollagen. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Arvid Brogren, beslutsfattare

Undervisningsråd Gun Bystedt-Nordqvist har varit föredragande i ärendet. I ärendets slutliga handläggning har även utredare Erik Ahlsén deltagit.